

Lördagen den 4 juni 1960.

Hälsingar i Stockholm

Dagboks-brev till
denna tidning

från

Isidor Ekstam

Stockholm den 31 maj 1960

Så lyssnar hembygdsvårdarna möbelhandl. Oscar Björkman, Bollnäs, rektor Israël Jonzon, Forsa och riksspelmansförbundets f. ordf. kamrer Henry Arnstad, S tockholm till spelmansmusiken.

Till musikens lov...

Mina läsares ödmjuka tjänare, alltså övertecknad, har i dagarna erhållit två mycket fina utmärkelser. Jag har nämligen blivit både ledamot av Sveriges spelmäns riksförbunds verkställande utskott och dessutom redaktör för riksförbundets tidning, Spelmansbladet, som senare i år ska utkomma med förstorat format, förstorat antal sidor och förstorat antal nummer. En skojigare och med ett av mina många intressen mer förenliga uppdrag än detta, kan jag inte tänka mig, och jag är också givetvis synnerligen glad över det förtroende de svenska spelmännen visat mig med detta beslut.

Min kända blygsamhet (hm! — s. k. självironisk suck!) förbjuder mig att här omtala alla mina förtjänster för saken, men det finns en del allmänna synpunkter som berör oss alla i samband just med spelmansrörelsen som jag i detta sammanhang bör nämna.

Har ni tänkt på vad musiken egentligen betyder i var mans liv? Det finns visserligen många människor som säger — ibland till och med skryter med — att de inte har musiköra, att de inte kan skilja på olika melodier, att de inte kan begripa hur vissa människor andäktigt kan lyssna till toner och tonföljder, som får dem själva bara att gäspa — att de t. ex. fullständigt är ur stånd att skilja på t. ex. dur- och molltongångar i musikaliska utövningar. Många dylika människor har överlägset, liksom bildligt talat,

nedlåtande klappat mig på axeln när jag talat om att mitt liv och hela min gärning inspirerats just av den folkliga lätens gripande i allt vad vi både som människor och samhällsmedlemmar har haft och fortfarande har för oss. Ända sedan långt ned i myten och sagan har folkmusiken haft ett grundläggande inflytande på allt som skett med människorna och med utvecklingen av vårt sam-

Hör ni granens sus och älvens brus?

Men när en sådan människa nedlåtande och överlägset trott att jag av talet blivit nedslagen långt ned i skoskaften, brukar jag lugnt fråga:

— Hör du verkligen inte när t. ex. granen susar för vinden, ibland lätt, ibland hårdare?

— Jovisst, får jag oftast till svar, det är klart, men vad har det med saken att göra?

— Hör du inte skillnaden mellan vindens sus i granen och vindens sus i t. ex. en björk?

— Jo, det kan väl hända, men vad har det med saken att göra?

— Har du aldrig stått inför en fors i en älv och hört dånnet från vattnets fall och det lilla fina suset från vattenstänket när droparna bryter sig ur de fallande strömmarna och ensamma faller tillbaka i vattnet eller på stranden? Har du aldrig hört vattnets ljuva kluckande mot strandstenarna en vacker sommardag, det ljusa kruset på en sjös yta när en sakta vindkäre drar fram över den, eller har du inte hört och lagt märke till skillnaden i ljudet en mörk dag med stormmoln, när vattnet ilsket slår mot stranden? Eller har du aldrig känt skillnaden mellan tonerna och melodierna i t. ex. ett åskregn, som häftigt störtar ned i gräset, på trädens grenar och blad, på asfaltgatans svarta yta, eller skillnaden mellan alla dessa variationer över samma tema och skillnaden med ett stilla och ljumt sommarregns alla olika toner när det faller på fönsterrutan, på blommorna i trädgården, på gullivorna i parken, och i lönnens stora blad?

— Jo, det är klart, men...

— Du menar: Vad har detta med musik, med den gamla folktonen, den ursprungliga spelmanslåten att göra?

— Ja, just det, ja...

— Då har du aldrig hört talas om Näcken? Förändra det första "n:et" och byt ut det mot ett "b" så får du bäcken. Tror du det är så tillfälligt att Näcken fått

— Då tror du ganska fel, ty allt detta är bara tydliga bevis för musiken i naturen, den naturliga och ursprungliga naturtonen ur vilken all vår musik och i första hand den fina folklåten, spelmanslåten, stammar. Tänk sedan efter hur du kan skilja på alla dessa naturljud, så slutar du nog med att säga att du inte är musikalisk. Tänk sedan också efter hur denna naturmusik utformad de flesta av våra seder och bruk och givit oss många av våra ortsnamn och många av våra nyttonamn på andra saker — så kommer du snart nog också att inse vilken betydelse den ursprungliga musiken haft och fortfarande har på våra liv, vår utveckling, våra handlingar, vårt samhälle, allt som rör sig kring oss.

Och då brukar plötsligt vederbörande tvivlare sucka och säga:

— Jag tror du har rätt, jag har bara inte tänkt på detta från de där synpunkterna.

— Nej, just det, svarar jag då. Men det är just de synpunkterna som måste komma mer till heders igen, och åter inverka på människornas handlingar och tankar som förr i tiden. Jag har ofta offentligt sagt att om de stockholmska myndigheterna skickade ut några spelmanslag på gatorna i stället för polispatruller med sablar och batonger när den stockholmska raggarungdomen ställer till med sina kravaller, stjälper bilar och slår ut fönster — då skulle det snart bli slut med detta ofog. Musik i stället för batonger, toner i stället för slag — det är vad vi behöver. Det är vi som måste komma närmare naturen, tillbaka till naturen.

— Och då tycker du förstås att riksdagen borde bestå av olika spelmanslag och att dessa skulle spela före varje beslutsfattande? Och att i regeringen bara skulle få sitta spelmän med kungen som spelledare och att konseljerna alltid skulle börja och sluta med spelmansmusik.

— Ja, varför inte? Det går inte...